

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2012/29/EU IRÁNYELVE

(2012. október 25.)

a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 82. cikke (2) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,

a jogalkotási aktus tervezete nemzeti parlamenteknek való megküldését követően,

tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére ⁽¹⁾,

tekintettel a Régiók Bizottságának véleményére ⁽²⁾,

rendes jogalkotási eljárás keretében ⁽³⁾,

mivel:

- (1) Az Unió azt a célt tűzte maga elé, hogy fenntartja és fejleszti a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget, amelynek sarokköve a polgári és büntetőügyekben hozott bírósági határozatok kölcsönös elismerése.
- (2) Az Unió elkötelezett a bűncselekmények áldozatainak védelmére, valamint a velük kapcsolatos minimumszabályok megállapítása mellett, és a Tanács elfogadta a büntetőeljárásban az áldozatok jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB kerethatározatot ⁽⁴⁾. Az Európai Tanács 2009. december 10-i és 11-i ülésén elfogadott Stockholmi Program – A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa ⁽⁵⁾ keretében felkérték a Bizottságot és a tagállamokat, hogy vizsgálják meg, miként lehetne javítani az áldozatok védelmét szolgáló jogszabályokat és gyakorlatban alkalmazott támogató intézkedéseket, valamennyi áldozatra különös figyelmet fordítva, őket támogatva és elismerve, a terrorizmus áldozatainak kiemelten való kezelése mellett.
- (3) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 82. cikkének (2) bekezdése a több államra kiterjedő vonatkozású büntetőügyekben a bírósági ítéletek és

határozatok kölcsönös elismerésének, valamint a rendőrségi és igazságügyi együttműködésnek a megkönnyítése érdekében a tagállamokban alkalmazandó szabályozási minimumok megállapításáról rendelkezik, különösen a bűncselekmények áldozatainak jogai tekintetében.

- (4) A Tanács az áldozatok jogainak és védelmének különösen a büntetőeljárások során való megerősítésére vonatkozó ütemtervről szóló, 2011. június 10-i állásfoglalásában ⁽⁶⁾ (a továbbiakban: Budapest Ütemterv) kijelentette, hogy uniós szinten kell fellépni a bűncselekmények áldozatai jogainak megerősítése, valamint fokozott támogatásuk és védelmük érdekében. Ebből a célból és az említett állásfoglalással összhangban ennek az irányelvnek a célja, hogy felülvizsgálja és kiegészítse a 2001/220/IB kerethatározatban lefektetett elveket, valamint hogy az Unió egészében jelentős előrelépést tegyen az áldozatoknak – különösen a büntetőeljárások keretében – biztosított védelem szintje tekintetében.
- (5) Az Európai Parlament a nők elleni erőszak felszámolásáról szóló, 2009. november 26-i állásfoglalásában ⁽⁷⁾ felszólította a tagállamokat, hogy tökéletesítsék a nőkkel szemben elkövetett erőszak minden formája elleni nemzeti jogszabályait és politikáikat, lépjenek fel a nőkkel szembeni erőszak okai ellen, nevezetesen megelőző intézkedések révén, valamint kérte, hogy az Unió garantálja az erőszak valamennyi áldozatának a segítséghez és támogatáshoz való jogot.
- (6) Az Európai Parlament a nők elleni erőszakkal szembeni fellépést célzó, új uniós politikai keret prioritásairól és körvonalairól szóló, 2011. április 5-i állásfoglalásában ⁽⁸⁾ a nők elleni erőszak, a családon belüli erőszak és a női nemi szervek csonkítása elleni küzdelemre irányulóan stratégiát javasolt a nemi alapú erőszak elleni jövőbeli büntetőjogi eszközök alapjaként, beleértve a nők elleni erőszakkal szembeni küzdelem keretét (politika, megelőzés, védelem, vádemelés, rendelkezés és partnerség), amelyet uniós cselekvési tervnek kell követnie. Az ezzel a területtel kapcsolatos nemzetközi szabályozás magában foglalja az Egyesült Nemzetek Szervezetének a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések (diszkrimináció) minden formájának kiküszöböléséről szóló, 1979. december 18-án elfogadott egyezményét (CEDAW), az említett egyezmény keretében létrehozott bizottság ajánlásait és határozatait, valamint az Európa Tanácsnak a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló, 2011. április 7-én elfogadott egyezményét.

⁽¹⁾ HL C 43., 2012.2.15., 39. o.

⁽²⁾ HL C 113., 2012.4.18., 56. o.

⁽³⁾ Az Európai Parlament 2012. szeptember 12-i álláspontja (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé) és a Tanács 2012. október 4-i határozata.

⁽⁴⁾ HL L 82., 2001.3.22., 1. o.

⁽⁵⁾ HL C 115., 2010.5.4., 1. o.

⁽⁶⁾ HL C 187., 2011.6.28., 1. o.

⁽⁷⁾ HL C 285. E, 2010.10.21., 53. o.

⁽⁸⁾ HL C 296. E, 2012.10.2., 26. o.

- (7) Az európai védelmi határozatról szóló, 2011. december 13-i 2011/99/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽¹⁾ mechanizmust hoz létre a büntetőügyekben hozott védelmi intézkedések tagállamok közötti kölcsönös elismerése céljából. Az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, valamint az áldozatok védelméről szóló, 2011. április 5-i 2011/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽²⁾ és a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló, 2011. december 13-i 2011/93/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽³⁾ többek között az emberkereskedelem, a gyermekek szexuális bántalmazása, a szexuális kizsákmányolás és a gyermekpornográfia áldozatai egyes kategóriáinak sajátos szükségleteivel foglalkozik.
- (8) A terrorizmus elleni küzdelemről szóló, 2002. június 13-i 2002/475/IB tanácsi kerethatározat⁽⁴⁾ elismeri, hogy a terrorizmus az egyik legsúlyosabb megsértése az Unió alapját képező elveknek, beleértve a demokrácia elvét is, és megerősíti, hogy az veszélyeztetett többek között az emberi jogok szabad gyakorlását.
- (9) A bűncselekmény a társadalom ellen elkövetett rossz, valamint az áldozatok egyéni jogainak megsértése is egyben. A bűncselekmények áldozatait ebbéli minőségükben el kell ismerni, továbbá tisztelettel, tapintattal és szakértelemmel kell velük bánni a faj, bőrszín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy bármely más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, életkor, nem, nemi identitás és annak kifejezése, szexuális irányultság, tartózkodásra való jogosultság vagy egészségi állapot alapján történő bármilyen megkülönböztetéstől mentesen. A büntetőeljárás keretében eljáró illetékes hatóságokkal, valamint az áldozatokkal kapcsolatba kerülő bármely szolgálattal, például az áldozatsegítő szolgálattal, illetve a helyreállító igazságszolgáltatási szolgálattal történő kapcsolattartás során figyelembe kell venni a bűncselekmények áldozatainak személyes helyzetét és azonnali szükségleteit, életkorát, nemét, esetleges fogyatékoságát és érettségét, miközben teljes mértékben tiszteletben kell tartani fizikai, szellemi és erkölcsi sérthetlenségüket. A bűncselekmények áldozatait meg kell védeni a másodlagos és az ismételt áldozattá válástól, a megfélemlítéstől, valamint a megtorlástól, továbbá a gyógyulásukat elősegítő, megfelelő támogatásban kell részesülniük, és kellő hozzáférést kell biztosítani számukra az igazságszolgáltatáshoz.
- (10) Ez az irányelv nem foglalkozik a bűncselekmények áldozatainak a tagállamok területén való tartózkodásának feltételeivel. A tagállamoknak meg kell hozniuk a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az ebben az irányelvben meghatározott jogoknak ne legyen feltétele az áldozatnak a tagállam területén való jogszerű tartózkodásának jogcíme vagy az áldozat állam-
- polgársága vagy nemzetisége. A bűncselekmény feljelentése és a büntetőeljárásban való részvétel az áldozat tartózkodásra való jogosultsága szempontjából nem keletkeztet jogokat.
- (11) Ezen irányelv szabályozási minimumokat állapít meg. A tagállamok kiterjeszthetik az ezen irányelvben meghatározott jogokat annak érdekében, hogy magasabb szintű védelmet nyújtsanak.
- (12) Az ezen irányelvben meghatározott jogok nem érintik az elkövető jogait. Az „elkövető” kifejezés a bűncselekmény elkövetéséért elítélt személyre vonatkozik. Ezen irányelv alkalmazásában ugyanakkor a bűnösség elismerését vagy az elítélést megelőzően a gyanúsítottra vagy vádlottra is vonatkozik, és nem érinti az ártatlanság vélelmét.
- (13) Ez az irányelv az Unió területén elkövetett bűncselekményekre, valamint az Unió területén folyó büntetőeljárásokra alkalmazandó. Ez az irányelv csak az Unió területén folytatott büntetőeljárásokkal kapcsolatosan ruház jogokat az Unió területén kívül elkövetett bűncselekmények áldozataira. Az Unió területén kívül található illetékes hatóságokhoz, így például nagykövetségekhez benyújtott feljelentések nem vonják maguk után az ezen irányelvben előírt kötelezettségeket.
- (14) Ezen irányelv alkalmazása során a gyermekek mindenek felett álló érdekeit elsőrendű fontosságúként kell figyelembe venni az Európai Unió Alapjogi Chartájával és az ENSZ 1989. november 20-án elfogadott gyermekjogi egyezményével összhangban. A gyermek áldozatokat az ezen irányelvben meghatározott jogokkal teljes mértékben rendelkező áldozatokként kell figyelembe venni és kezelni, valamint biztosítani kell számukra, hogy ezen jogokat olyan módon gyakorolhassák, amely figyelembe veszi az önálló véleményalkotásra való képességüket.
- (15) Ezen irányelv alkalmazása során a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a fogyatékosággal élő áldozatok másokkal azonos módon, teljes mértékben részesülhessenek az ezen irányelvben meghatározott jogokban, többek között a büntetőeljárások helyszíne megközelíthetőségének, valamint az információhoz való hozzáférésnek a javítása révén.
- (16) A terrorizmus áldozatai által elszenvedett támadások célja végső soron a társadalom megkárosítása. Ennek következtében ezeknek az áldozatoknak az ellenük elkövetett bűncselekmény sajátos természete miatt külön odafigyelésre, támogatásra és védelemre lehet szükségük. A terrorizmus áldozatai fokozott közfigyelem tárgyává válhatnak, és gyakran szükségük van arra, hogy a társadalom elismerje és tisztelettel kezelje őket. A tagállamoknak ezért különösen figyelembe kell venniük a terrorizmus áldozatainak szükségleteit, és törekedniük kell méltóságuk és biztonságuk megóvására.

(1) HL L 338., 2011.12.21., 2. o.

(2) HL L 101., 2011.4.15., 1. o.

(3) HL L 335., 2011.12.17., 1. o.

(4) HL L 164., 2002.6.22., 3. o.

- (17) Nemi alapú erőszaknak a személy ellen neme, nemi identitása vagy annak kifejezése miatt irányuló erőszak, vagy az olyan erőszak minősül, amely aránytalanul nagy számban egy adott nemhez tartozó személyek ellen irányul. A nemi alapú erőszak következménye az áldozat által elszenvedett fizikai, szexuális, érzelmi vagy pszichológiai károsodás vagy gazdasági hátrány lehet. A nemi alapú erőszak a diszkrimináció egyik formája, valamint az áldozat alapvető szabadságainak megsértése, és magában foglalja a hozzátartozók közötti erőszakot, a szexuális erőszakot (beleértve az erőszakos közösülést, a szemérem elleni erőszakot és a szexuális zaklatást), az emberkereskedelmet, a rabszolgaságot és az olyan káros gyakorlatok különböző formáit, mint a kényszerházasság, a nők nemi szerveinek megcsonkítása, valamint az úgynevezett „becsületbeli”-bűncselekmények. A nemi alapú erőszak női áldozatai és gyermekeik gyakran különleges támogatást és védelmet igényelnek, az ilyen erőszakkal kapcsolatos a másodlagos és ismételt áldozattá válás, megfélemlítés és megtorlás nagy kockázata miatt.
- (18) A hozzátartozók közötti erőszak esetében az áldozat jelenlegi vagy volt házastársa vagy partnere, vagy más családtagja követ el erőszakot függetlenül attól, hogy az elkövető az áldozattal egy háztartásban él-e vagy korábban egy háztartásban élt-e. Az ilyen jellegű erőszak lehet fizikai, szexuális, pszichológiai vagy gazdasági jellegű, és eredményezhet fizikai, szellemi vagy érzelmi sérülést, vagy gazdasági hátrányt. A hozzátartozók közötti erőszak súlyos és gyakran rejtett társadalmi probléma, amely súlyos következményekkel jár szisztematikusan pszichológiai és fizikai traumát okozhat, mivel az elkövető olyan személy, akiben az áldozatnak egyébként bízni kellene tudnia. A hozzátartozók közötti erőszak áldozatai esetében tehát különleges védelmi intézkedésekre lehet szükség. A nőket aránytalanul nagy számban érinti az erőszaknak ez a típusa, a helyzetet pedig súlyosbíthatja az, ha a nő gazdaságilag, társadalmilag vagy a tartózkodáshoz való joga szempontjából függ az elkövetőtől.
- (19) Egy adott személyt áldozatnak kell tekinteni függetlenül attól, hogy az elkövetőt azonosították-e, elfogták-e, ellene vádat emeltek-e, illetve elítélték-e, továbbá tekintet nélkül az elkövető és az adott személy közötti családi kapcsolatra. Lehetséges, hogy az áldozatok családtagjai szintén sérülnek a bűncselekmény következtében. Különösen a közvetlenül bűncselekmény miatt elhunyt személy családtagjai szenvedhetnek sérelmet a bűncselekmény következtében. Ezért az ilyen családtagoknak, akik a bűncselekmény közvetett áldozatai, szintén védelemben kell részesülniük ezen irányelv alapján. A tagállamok számára ugyanakkor lehetővé kell tenni, hogy eljárásokat hozzanak létre abból a célból, hogy korlátozzák azoknak a családtagoknak a számát, akik részesülhetnek az ezen irányelvben meghatározott jogokban. Gyermekek esetében a gyermeknek vagy – kivéve, ha az nem szolgálja a gyermek mindenképp felett álló érdekét – a gyermek nevében a szülői felügyeleti jog gyakorlásának kell
- jogosultnak lennie az ezen irányelvben meghatározott jogok gyakorlására. Ez az irányelv nem sérti az annak megállapításához szükséges nemzeti közigazgatási eljárásokat, hogy egy adott személy áldozatnak minősül-e.
- (20) Az áldozatoknak a büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepe és az, hogy aktívan részt vehetnek-e a büntetőeljárásban, a nemzeti rendszertől függően tagállamonként változik, és azt a következő egy vagy több kritérium határozza meg: a nemzeti rendszer biztosítja-e a büntetőeljárásban részt vevő személy jogállását az áldozat részére; az áldozat a büntetőeljárásban való aktív – például tanúként való – részvétele törvény által előírt kötelezettsége alá esik, vagy arra felkérést kap; és/vagy az áldozat a nemzeti jog szerint a törvénnyel fogva jogosult-e a büntetőeljárásban való aktív részvételre, és e joggal élni is kíván-e, amennyiben a nemzeti rendszer az áldozatoknak nem biztosít jogállást a büntetőeljárásban részt vevő személyként való részvételre. A tagállamoknak meg kell határozniuk, hogy ezek közül mely kritériumok vonatkoznak az ezen irányelvben meghatározott jogok hatályának meghatározására azokban az esetekben, amikor az áldozat által az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepre történik utalás.
- (21) Az illetékes hatóságok, az áldozatsegítő, illetve a helyreállító igazságszolgáltatási szolgálat által nyújtott tájékoztatást és tanácsokat, amennyire csak lehetséges, számos tájékoztatási eszköz útján és az áldozatok számára érthető módon kell nyújtani. Az ilyen tájékoztatást és tanácsokat egyszerű és közérthető nyelven kell nyújtani. Azt is biztosítani kell továbbá, hogy az áldozatot meg tudják érteni az eljárás során. Ezzel összefüggésben figyelembe kell venni a tájékoztatás nyújtásához használt nyelv áldozatok általi ismeretét, az áldozatok életkorát, érettségét, intellektuális és érzelmi képességeit, írástudásuk fokát, valamint bármely szellemi vagy fizikai fogyatékoságukat. Különös figyelmet kell fordítani az olyan értési vagy közlési nehézségekre, amelyek hátterében valamilyen fogyatékoság állhat, például hallás-sérülés vagy beszédzavar. A büntetőeljárás során hasonlóképpen figyelembe kell venni az áldozat információ-közlési képességének korlátozottságát.
- (22) Ezen irányelv alkalmazásában a feljelentés megtételét a büntetőeljárás részének kell tekinteni. Ebbe az is beleértendő, amikor a hatóságok hivatalból kezdeményeznek büntetőeljárást az áldozat által elszenvedett bűncselekmény következtében.
- (23) A költségek megtérítésével kapcsolatos tájékoztatást az illetékes hatósággal való első kapcsolatfelvételtől kezdődően meg kell adni, például a költségek megtérítésének alapfeltételeit ismertető tájékoztató füzetrel. Nem szükséges a tagállamok számára előírni, hogy a büntetőeljárás e korai szakaszában döntsenek arról, hogy az érintett áldozat megfelel-e a költségek megtérítésére vonatkozó feltételeknek.

- (24) Bűncselekmény feljelentésekor az áldozatoknak a feljelentésről írásos igazolást kell kapniuk a rendőrségtől, amelyben feltüntetik a bűncselekmény alapvető jellemzőit, úgy mint a bűncselekmény típusát, az elkövetés idejét és helyét, valamint a bűncselekmény által okozott kárt vagy károsodást. Az igazolásnak tartalmaznia kell az ügyszámot, valamint a bűncselekmény feljelentésének idejét és helyét annak érdekében, hogy az a bűncselekmény feljelentésének bizonyítékául szolgáljon, például biztosítási kárigényekkel kapcsolatban.
- (25) Az elévülési határidőkkel kapcsolatos szabályok sérelme nélkül a bűncselekménynek a megtorlástól, megaláztatástól vagy megbélyegzéstől való félelem miatti késedelmes feljelentése nem eredményezheti a feljelentés áldozat általi megtételének igazolása megtagadását.
- (26) A nyújtott tájékoztatásnak kellően részletesnek kell lennie annak biztosításához, hogy az áldozatok tiszteletteljes bánásmódban részesüljenek, valamint ahhoz, hogy képesek legyenek megalapozott döntést hozni az eljárásban való részvételükről. Ezzel összefüggésben különösen fontos az a tájékoztatás, amely révén az áldozat értesülhet az eljárás pillanatnyi állásáról. Úgyszintén fontos ez azon információk szempontjából, amelyek alapján az áldozat eldöntheti, hogy kéri-e az eljárás megszűnését eredményező határozat felülvizsgálatát. Eltérő rendelkezés hiányában lehetővé kell tenni, hogy az áldozatot szóban vagy írásban, többek között elektronikus úton is tájékoztathassák.
- (27) Az áldozatnak szóló tájékoztatást az illetékes hatóságnál az áldozat által meghagyott utolsó ismert levelezési címre vagy elektronikus elérhetőségre kell megküldeni. Kivételes esetekben, például ha egy adott ügyben nagy számú áldozat érintett, lehetővé kell tenni, hogy ezt a tájékoztatást a sajtón, az illetékes hatóság hivatalos honlapján vagy valamely hasonló kommunikációs csatornán keresztül is biztosíthassák.
- (28) A tagállamok nem kötelezhetők a tájékoztatásra abban az esetben, ha az információ közlése akadályozhatja az ügy szabályszerű elintézését, vagy sérthet egy adott ügyet vagy személyt, vagy ha megítélésük szerint e közlés ellentétes az alapvető biztonsági érdekeikkel.
- (29) Az illetékes hatóságoknak gondoskodniuk kell arról, hogy az áldozatok az ügyükkel kapcsolatos kommunikáció céljára naprakész elérhetőségeket kapjanak, kivéve, ha az áldozat jelezte, hogy nem kíván ilyen tájékoztatást kapni.
- (30) A „határozatra” való hivatkozás alatt a tájékoztatáshoz, tolmácsoláshoz és fordításhoz való joggal összefüggésben kizárólag a bűnösnek nyilvánításra vagy a büntetőeljárás másképp történő lezárására való hivatkozást kell érteni. Az ilyen határozat indokolását az áldozat számára a határozatot tartalmazó dokumentum egy példánya vagy az indokolás rövid összefoglalása révén kell megadni.
- (31) Az áldozat által elszenvedett bűncselekménnyel kapcsolatos feljelentés eredményeként lefolytatandó eljárás idejével és helyével kapcsolatos tájékoztatáshoz való jognak az ügyben hozott ítélet elleni fellebbezéssel kapcsolatos tárgyalás idejére és helyére vonatkozó tájékoztatásra is vonatkoznia kell.
- (32) Az áldozatok számára kérelemre meg kell adni az elkövető szabadon bocsátásával vagy szökésével kapcsolatos konkrét információkat, legalább azokban az esetekben, amikor az áldozat sérelem veszélyének vagy azonosított kockázatának lehet kitéve, kivéve, ha ezen információk közlése eredményeképpen az elkövető lenne kitéve sérelem azonosított kockázatának. Amennyiben az információk közlése eredményeképpen az elkövető sérelem azonosított kockázatának lenne kitéve, az illetékes hatóságnak a megfelelő fellépés meghatározása során minden egyéb kockázatot figyelembe kell vennie. Az „áldozatot érő sérelem azonosított kockázatára” hivatkozásnak olyan tényezőket kell magában foglalnia, mint például a bűncselekmény természete és súlya, valamint a megtorlás kockázata. Ezért ez nem alkalmazható azokban az esetekben, amikor enyhébb súlyú bűncselekmények elkövetésére került sor, és így csak csekély annak kockázata, hogy az áldozat sérelmet szenved.
- (33) Az áldozatokat tájékoztatni kell az elkövető szabadon bocsátására vonatkozó határozat elleni fellebbezési jogról, amennyiben a nemzeti jog értelmében ilyen jog létezik.
- (34) A hatékony igazságszolgáltatás csak akkor valósítható meg, ha az áldozatok megfelelően elmagyarázhatják a bűncselekmény körülményeit, és az illetékes hatóságok számára érthető módon képesek előadni a bizonyítékaikat. Ugyanilyen fontos az áldozatokkal való tiszteletteljes bánásmódnak és annak biztosítása, hogy élhessenek a jogaikkal. Ezért az áldozatok kihallgatása során, valamint a bírósági tárgyalásokon való aktív részvételük lehetővé tétele céljából – az áldozatoknak az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepével összhangban – térítésmentesen tolmácsolásnak kell rendelkezésre állnia. Ami a büntetőeljárás egyéb vonatkozásait illeti, a tolmácsolás és fordítás iránti igény eltérő lehet a konkrét kérdésektől, az áldozatoknak az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepétől és az eljárásban való részvételétől, valamint bármely különleges jogosultságuktól függően. Ezen egyéb esetekben a tolmácsolást és fordítást csupán az áldozatok jogainak gyakorlásához szükséges mértékben kell biztosítani.

- (35) Az áldozat számára a nemzeti jog szerinti eljárásokkal összhangban biztosítani kell a jogot arra, hogy megtámadhassa a tolmácsolás vagy a fordítás szükségtelenségét megállapító határozatot. Ez a jog nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy olyan külön mechanizmusról vagy panasztételi eljárásról gondoskodjanak, amelynek keretében az ilyen határozat megtámadható, illetve indokolatlanul nem hosszabbíthatja meg a büntetőeljárás. Elégséges a határozatnak a meglévő nemzeti eljárásokkal összhangban történő belső felülvizsgálata.
- (36) Az a tény, hogy az áldozat egy nem sokak által beszélt nyelven beszél, önmagában nem lehet alapja egy olyan határozatnak, amely szerint a tolmácsolás vagy a fordítás indokolatlanul meghosszabbítaná a büntetőeljárás.
- (37) A támogatást az áldozat szükségleteinek és az ezen irányelvben meghatározott jogoknak megfelelően biztosítani kell, mielőtt az illetékes hatóságok tudomást szereznek az áldozatról, a büntetőeljárás teljes tartama alatt, valamint megfelelő ideig az ilyen eljárást követően. A támogatást különféle eszközök segítségével, túlzott formáságok nélkül, és a tagállamok területén földrajzilag kellően széles körben kell nyújtani ahhoz, hogy valamennyi áldozatnak lehetősége nyíljon e szolgáltatások igénybevételére. Azok az áldozatok, akik a bűncselekmény súlya folytán jelentős sérelmet szenvedtek, segítő szakszolgáltatásokat igényelhetnek.
- (38) Azoknak a személyeknek, akik különösen kiszolgáltatottak, vagy akik olyan helyzetbe kerülnek, amelynek következtében különösen nagymértékben ki vannak téve a sérelem kockázatának – például a hozzátartozóik által elkövetett ismételt erőszaknak kitett személyeknek, a nemi alapú erőszak áldozatainak, illetve azoknak, akik egyéb típusú bűncselekmények áldozatául esnek egy olyan tagállamban, amelynek nem állampolgárai vagy lakosai – szaksegítségben és jogi védelemben kell részesülniük. A segítő szakszolgáltatásokat olyan integrált és célzott megközelítés alkalmazásával kell megvalósítani, amelynek többek között figyelembe kell vennie az áldozatok sajátos szükségleteit, a bűncselekmény következtében elszenvedett sérelem súlyát, valamint az áldozatok, az elkövetők, a gyermekek és szélesebb társadalmi környezetük közötti kapcsolatot is. Az áldozat bűncselekmény következtében elszenvedett esetleges sérelméből való felgyógyulásának vagy traumája feldolgozásának támogatásában fontos szerepet játszó említett szolgáltatásoknak, és az ott dolgozó munkatársaknak az egyik fő feladata az áldozatok tájékoztatása az ezen irányelvben meghatározott jogokról annak érdekében, hogy az áldozatok döntéseiket egy olyan támogató környezetben hozhassák meg, amely méltósággal, tisztelettel és tapintattal kezeli őket. Az ilyen segítő szakszolgálatok által nyújtandó támogatások fajtái között szerepelhetnek az alábbiak: menedék és biztonságos szállás rendelkezésre bocsátása, azonnali orvosi segítség, erőszakos közösülés vagy szemérem elleni erőszak esetén orvosi és igazságügyi szakértői vizsgálatra utalás bizonyítékok gyűjtése céljából, rövid és hosszú távú pszichológiai tanácsadás, pszichés trauma kezelése, jogi tanácsadás, pártfogó ügyvédi képviselő igénybevétele, valamint a gyermekek mint közvetlen vagy közvetett áldozatok számára kialakított specifikus szolgáltatások.
- (39) Az áldozatsegítő szolgálatok nem kötelesek arra, hogy maguk rendelkezzenek kiterjedt szakértelemmel és szakmai tapasztalattal. Amennyiben azonban szükséges, az áldozatsegítő szolgálatoknak segítséget kell nyújtaniuk az áldozatoknak abban, hogy a már létező szakmai támogatást, például a pszichológusokat igénybe vegyék.
- (40) Jóllehet a támogatás nyújtása nem tehető függővé attól, hogy az áldozatok feljelentést tesznek-e a bűncselekménnyel kapcsolatban az illetékes hatóságnál, például a rendőrségen, azonban helyzetüknél fogva gyakran mégis az ilyen hatóságok a legalkalmasabbak arra, hogy tájékoztatást adjanak az áldozatoknak a támogatás lehetőségéről. Ezért arra ösztönözzük a tagállamokat, hogy teremtsék meg a megfelelő feltételeket – az adatvédelmi követelmények betarthatóságát és betartását is biztosítva – ahhoz, hogy az áldozatokat az áldozatsegítő szolgálatokhoz lehessen irányítani. El kell azonban kerülni az adott áldozat többszöri átirányítását.
- (41) Ha az áldozatok írásban tehetnek nyilatkozatot vagy adhatnak magyarázatot, úgy kell tekinteni, hogy számukra biztosították a meghallgatáshoz való jogot.
- (42) A gyermek áldozatok büntetőeljárásokban történő meghallgatáshoz való jogának érvényesülése nem zárható ki csak azon az alapon, hogy az áldozat gyermek, vagy az ilyen áldozat életkora miatt.
- (43) Az eljárás megszűnését eredményező határozat felülvizsgálatához való jog akként értelmezendő, hogy az az ügyészek és a nyomozási bírók vagy a bűnüldöző hatóságok, így például rendőrök által hozott határozatokra utal, a bírósági határozatokra azonban nem. Az eljárás megszűnését eredményező határozat felülvizsgálatát az eredeti határozatot hozó személytől vagy hatóságtól eltérő személynek vagy hatóságnak kell végeznie, kivéve, ha az eljárás megszűnését eredményező eredeti határozatot a legmagasabb szintű ügyészi hatóság hozta, amelynek határozatai nem vizsgálhatók felül: ebben az esetben a felülvizsgálatot ugyanezen hatóság végezheti el. Az eljárás megszűnését eredményező határozat felülvizsgálatához való jog nem vonatkozik az olyan különleges eljárásokra, mint például a parlamenti képviselőkkel vagy a kormánytagokkal szemben a hivataluk gyakorlásával kapcsolatban indított eljárások.

- (44) A büntetőeljárás befejezéséről rendelkező határozatnak olyan helyzetekre is ki kell terjednie, amelyekben az ügyész a vád elejtése vagy az eljárás megszüntetése mellett dönt.
- (45) A peren kívüli vitarendezést és ezáltal a büntetőeljárás befejezését eredményező ügyészi határozat kizárólag abban az esetben vonja meg az áldozatoktól a jogot, hogy az eljárás megszűnését eredményező ügyészi határozat felülvizsgálatát kérjék, amennyiben a vitarendezés figyelemzetéssel vagy kötelezettség előírásával jár.
- (46) A helyreállító igazságszolgáltatási szolgáltatások – köztük például az áldozat és az elkövető közötti közvetítés, a családi csoportkonferenciák és az ítélkező körök – jelentős előnnyel járhatnak az áldozatok számára, viszont a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés, valamint a megtorlás megelőzése érdekében biztosítékokra van szükség. Ezért az ilyen szolgáltatásoknál az áldozat érdekeit és igényeit kell elsődlegesen szem előtt tartani, orvosolva az áldozatnak okozott kárt, és elkerülve a további károkozást. Amennyiben az ügyben helyreállító igazságszolgáltatási szolgáltatásokat vesznek igénybe, és amikor helyreállító igazságszolgáltatási eljárást folytatnak, figyelembe kell venni azon tényezőket – így a bűncselekmény természetét és súlyát, az okozott trauma mértékét, az áldozat fizikai, szexuális vagy pszichológiai sérthetlensége megsértésének ismétlődő jellegét, az erőviszonyokban fennálló különbségeket, valamint az áldozat életkorát, érettségét vagy intellektuális képességét – amelyek korlátozhatják vagy csökkenthetik az áldozat képességét arra, hogy megalapozott döntést hozzon, vagy megakadályozhatják az ügy áldozat számára kedvező kimenetelét. A helyreállító igazságszolgáltatási eljárásnak fő szabály szerint bizalmasnak kell lennie, kivéve, ha a felek ettől eltérően állapodnak meg, vagy ha jelentős közérdek miatt a nemzeti jog így rendelkezik. Az olyan tényezők, mint az eljárás során tett fenyegetések vagy elkövetett bármilyen jellegű erőszak olyannak tekinthetők, mint amelyek szükségessé teszik a közérdekből történő nyilvánosságágra hozatalt.
- (47) Az áldozatoktól nem várható el, hogy a büntetőeljárásban való részvételükkel kapcsolatban költségek terheljék őket. A tagállamok kizárólag az áldozatok büntetőeljárásban való részvételével kapcsolatos szükséges költségek megtérítésére kötelezhetők, az áldozatok által jogi szolgáltatásokért kifizetett díjak megtérítésére nem. A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy a költségek megtérítésére vonatkozóan feltételeket szabjanak meg nemzeti jogukban, úgy mint a megtérítés igénylésének határideje, az ellátási és az utazási átalány, valamint a keresetkiesés maximális napi összege. A büntetőeljárás során a költségek megtérítéséhez való jog nem merülhet fel olyan helyzetben, amikor az áldozat egy bűncselekménnyel kapcsolatban feljelentést tesz. A költségeket csak annyiban kell fedezni, amennyiben az áldozatot az illetékes hatóságok kötelezték vagy kérték fel a büntetőeljárás során való megjelenésre és az abban való aktív részvételre.
- (48) A büntetőeljárás során lefoglalt, visszaszolgáltatható vagyontárgyakat a lehető leghamarabb vissza kell szolgáltatni a bűncselekmény áldozatának, attól függően, hogy kivételes körülmények állnak-e fenn, mint amikor például a vagyontárgy tulajdonjoga vita tárgyát képezi, vagy ha a vagyontárgy birtoklása vagy maga a vagyontárgy jogszabályba ütközik. A vagyontárgy visszaszolgáltatásához való jog nem érintheti a vagyontárgynak az egyéb jogi eljárások céljaira való jogszerű visszatartását.
- (49) Az elkövető által nyújtandó kártérítésről szóló határozathoz való jognak és az ehhez kapcsolódóan alkalmazandó eljárásnak azokra az áldozatokra is vonatkoznia kell, akiknek tartózkodási helye a bűncselekmény elkövetésének helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban van.
- (50) Az ebben az irányelvben meghatározott, a feljelentések továbbítására vonatkozó kötelezettség nem érintheti sem a tagállamok eljárás-indítási hatáskörét, és nem sértheti a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos összeütközésekre vonatkozóan a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos, büntetőeljárások során felmerülő összeütközések megelőzéséről és rendezéséről szóló, 2009. november 30-i 2009/948/IB tanácsi kerethatározatban⁽¹⁾ megállapított szabályokat.
- (51) Ha az áldozat elhagyta a bűncselekmény elkövetésének helye szerinti tagállam területét, akkor ez a tagállam már nem lehet köteles segítség, támogatás és védelem nyújtására, kivéve az érintett bűncselekménnyel kapcsolatban általa folytatott bármely büntetőeljárással közvetlenül összefüggő segítséget, támogatást és védelmet, például a bírósági eljárás alatt biztosítandó különleges védelmi intézkedéseket. Az áldozat lakóhelye szerinti tagállamnak kell biztosítania az áldozat számára a felépüléséhez szükséges segítséget, támogatást és védelmet.
- (52) Rendelkezésre kell állnia olyan intézkedéseknek, amelyek alkalmasak az áldozatok és családtagjaik biztonságának és méltóságának a másodlagos és az ismételt áldozattá válással, megfélemlítéssel, valamint a megtorlással szembeni megvédésére, mint amilyenek például az ideiglenes intézkedések vagy a védelmi és távoltartó határozatok.

⁽¹⁾ HL L 328., 2009.12.15., 42. o.

- (53) Az eljárások koordinált és tiszteletteljes lefolytatása révén, amely lehetővé teszi az áldozatok számára, hogy kialakuljon bennük a hatóságok iránti bizalom, korlátozni kell az elkövető vagy a büntetőeljárásban való részvétel által előidézett másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés, valamint a megtorlás kockázatát. A lehető leginkább meg kell könnyíteni az illetékes hatóságokkal való kapcsolattartást, ugyanakkor korlátozni kell – például a kihallgatások videóra való felvétele és a felvétel bírósági eljárás során való felhasználásának engedélyezése révén – azon esetek számát, amikor az áldozat szükségletlenül lép kapcsolatba a hatóságokkal. A lehető legszélesebb intézkedési skálának kell a gyakorlati szakemberek rendelkezésére állnia annak megakadályozása érdekében, hogy az áldozatot szenvedés érje a bírósági eljárás során, különösen annak következtében, hogy vizuális kapcsolatba kerül az elkövetővel, annak családjával, bűntársaival vagy a nyilvánosság tagjaival. Ezért arra kell ösztönözni a tagállamokat, hogy különösen a bírósági épületekkel és a rendőrségekkel kapcsolatban megvalósítható és gyakorlati intézkedéseket vezessenek be, amelyek lehetővé teszik, hogy az épületekben kedvező körülmények – például külön bejáratok és elkülönített váróhelyiségek – fogadják az áldozatokat. Ezen túlmenően a tagállamoknak a lehető legnagyobb mértékben úgy kell megtervezniük a büntetőeljárásokat, hogy az áldozatok és családtagjaik, valamint az elkövetők közötti kapcsolat elkerülhető legyen, például azáltal, hogy az áldozatokat és az elkövetőket eltérő időpontban idézik kihallgatásra.
- (54) Az áldozat magánéletének védelme fontos eszköz lehet a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés, valamint a megtorlás megakadályozása érdekében. E védelem olyan intézkedések révén valósítható meg, mint az áldozat személyazonosságával és tartózkodási helyével kapcsolatos adatszolgáltatás mellőzése vagy korlátozása. Az ilyen védelem különösen fontos a gyermekáldozatok esetében, és magában foglalja a gyermek nevének titokban tartását is. Ugyanakkor lehetnek olyan kivételes esetek, amikor a gyermek számára előnyös lehet az információ nyilvánosságra hozatala vagy adott esetben akár széles körű terjesztése, például gyermekrablás esetén. Az áldozatok és családtagjaik magánéletének és képmásának védelmét szolgáló intézkedéseknek minden esetben meg kell felelniük a tisztességes eljáráshoz való jognak és a véleménynyilvánítás szabadságának, ahogyan azokat az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 6. illetve 10. cikke elismeri.
- (55) Egyes áldozatok esetében a büntetőeljárás során különösen nagy a kockázata a másodlagos és ismételt áldozattá válásnak, valamint az elkövető általi megfélemlítésnek és megtorlásnak. Ez a kockázat összefügghet az áldozat személyes jellemzőivel, vagy a bűncselekmény típusával, természetével vagy körülményeivel. Ezt a kockázatot csak a lehető legkorábban elvégzett egyéni értékelések révén lehet hatékonyan azonosítani. Ilyen értékelést minden áldozat esetében kell végezni annak megállapítása érdekében, hogy a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés, valamint a megtorlás kockázata esetükben fennáll-e, valamint hogy esetükben milyen különleges védelmi intézkedésekre van szükség.
- (56) Az egyéni értékelések során figyelembe kell venni az áldozat személyes jellemzőit, mint például az életkorát, nemét és nemi identitását vagy annak kifejezését, etnikumát, faját, vallását, szexuális irányultságát, egészségi állapotát, fogyatékoságát, tartózkodásra való jogosultságát, kommunikációs nehézségeit, az elkövetőhöz fűződő kapcsolatát vagy tőle való függőségét és a bűncselekményekkel kapcsolatos korábbi tapasztalatát. Figyelembe kell venni a bűncselekmény típusát vagy természetét és körülményeit is, mint például, hogy a bűncselekmény gyűlölet-bűncselekmény, előítéleten alapuló bűncselekmény vagy megkülönböztetésen alapuló indítékkal elkövetett bűncselekmény-e, szexuális erőszak-e, hozzátartozók közötti erőszak-e, olyan bűncselekmény-e, amelynek során az elkövető irányító szerepet töltött be, az áldozat tartózkodási helye magas bűnözési rátával rendelkező vagy bandák által irányított területen van-e, vagy hogy az áldozat származási országa a bűncselekmény elkövetésének helye szerinti tagállamtól eltérő-e.
- (57) Az emberkereskedelem, a terrorizmus, a szervezett bűnözés, a hozzátartozók közötti erőszak, a szexuális erőszak vagy a szexuális kizsákmányolás, a nemi alapú erőszak és a gyűlölet-bűncselekmények áldozatai, valamint a fogyatékosággal élő áldozatok és a gyermek áldozatok esetében nagy arányban fordul elő a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés, valamint a megtorlás. Különös alappossággal kell eljárni annak megítélése során, hogy az ilyen áldozatok esetében fennáll-e az ilyen áldozattá válás, a megfélemlítés és a megtorlás kockázata, és abból a feltevésből kell kiindulni, hogy ezen áldozatok esetében különleges védelmi intézkedésekre lesz szükség.
- (58) Azokat az áldozatokat, akiknek az esetében megállapították, hogy ki vannak téve a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés és a megtorlás kockázatának, a büntetőeljárás során megfelelő intézkedések alkalmazásával védelemben kell részesíteni. Az ilyen intézkedések pontos természetét az egyéni értékelés során, az áldozat kívánságának figyelembevételével kell meghatározni. Bármely ilyen intézkedés terjedelmét a védekezéshez való jog sérelme nélkül és az igazságszolgáltatási mérlegelési jogkör szabályaival összhangban kell meghatározni. Az áldozatok eljárással kapcsolatos aggályait és féltreimelt döntő tényezőként kell figyelembe venni annak megállapításakor, hogy szükségük van-e bármilyen külön intézkedésre.
- (59) A közvetlen operatív szükségletek és kényszerítő körülmények lehetetlenné tehetik annak biztosítását például, hogy mindig ugyanaz a rendőr hallgassa ki az áldozatot; ilyen kényszerítő körülmények például a betegség, valamint a szülési vagy szülői szabadság. Ezen túlmenően előfordulhat, hogy például felújítás miatt nem állnak rendelkezésre a speciálisan az áldozatok kihallgatására kialakított helyiségek. Ilyen operatív vagy gyakorlati kényszerítő körülmények esetén előfordulhat, hogy az egyéni értékelést követően szükségesnek ítélt valamely különleges intézkedés az adott esetben nem alkalmazható.

- (60) Amennyiben ezen irányelvvel összhangban gyámot vagy képviselőt kell kijelölni a gyermek számára, e feladatokat ugyanaz a személy vagy egy jogi személy, illetve intézmény vagy hatóság is elláthatja.
- (61) A büntetőeljárás során az áldozatokkal valószínűsíthetően személyes kapcsolatba kerülő tisztviselők számára lehetővé kell tenni, hogy – az áldozatokkal való kapcsolatuk fokának megfelelően – megfelelő alap- és továbbképzésben részesüljenek annak érdekében, hogy képesek legyenek felismerni az áldozatokat és szükségleteiket, valamint tisztelettel, tapintattal, szakértelemmel és megkülönböztetésmentes módon kezelni őket. Az áldozatok specifikus védelmi szükségleteinek és különleges védelmi intézkedések iránti szükségletének meghatározására irányuló egyéni értékelésben valószínűsíthetően részt vevő személyeket az ilyen értékelés megfelelő elvégzésével kapcsolatos speciális képzésben kell részesíteni. A tagállamoknak gondoskodniuk kell a rendőrség és a bírósági személyzet ilyen jellegű képzéséről. A képzést népszerűsíteni kell továbbá az ügyvédek, az ügyészek, a bírák, valamint az áldozatsegítő és a helyreállító igazságszolgáltatási szolgáltatást nyújtó gyakorlati szakemberek körében is. E követelménynek magában kell foglalnia az azon speciális segítő szolgáltatásokkal kapcsolatos képzést is, amelyekhez az áldozatokat át kell irányítani, vagy ha munkájuk során sajátos szükségletekkel rendelkező áldozatokkal is kapcsolatba kerülnek, akkor az erre vonatkozó speciális képzést is, továbbá szükség szerint speciális pszichológiai képzést is. Ahol ennek jelentősége van, az ilyen képzések során fel kell hívni a figyelmet az áldozatok neméből fakadó sajátos igényekre. A tagállamok képzési fellépéseit a Budapest Ütemtervnek megfelelően ki kell egészíteni iránymutatásokkal, ajánlásokkal és a legjobb gyakorlatok cseréjével.
- (62) A tagállamoknak ösztönözniük kell a bűncselekmények áldozataival foglalkozó civil szervezetek – köztük az elismert és aktív nem kormányzati szervezetek – munkáját, és szorosan együtt kell működniük velük, különösen a szakpolitikai döntéshozatali kezdeményezések, a tájékoztató és figyelemfelkeltő kampányok, a kutatási és oktatási programok, a képzés, valamint a bűncselekmények áldozatainak támogatására és védelmére irányuló intézkedések hatásainak ellenőrzése és értékelése terén. Ahhoz, hogy a bűncselekmények áldozatai megfelelő szintű segítséget, támogatást és védelmet kaphassanak, a közszolgálatoknak koordinált módon kell dolgozniuk, és a közigazgatás valamennyi – uniós, nemzeti, regionális és helyi – szintjén be kell vonni őket. Az áldozatoknak segítséget kell nyújtani az illetékes hatóság megtalálásában és az ehhez a hatósághoz fordulásban a többszöri átirányítás elkerülése érdekében. A tagállamoknak meg kell fontolniuk az „egyetlen hozzáférési pont” vagy „egyablakos ügyintézés” kialakítását, amely a büntetőeljárás során az áldozatok valamennyi különféle szükségletének kielégítésére törekszik, beleértve a tájékoztatás, a segítségnyújtás, a támogatás, a védelem és a kárenyhítés iránti szükségletet is.
- (63) A bűncselekmények feljelentésének ösztönzése és megkönnyítése céljából, valamint annak érdekében, hogy az áldozatok elkerülhessék az ismételt áldozattá válást, megbízható segítő szolgálatoknak kell az áldozatok rendelkezésére állnia, az illetékes hatóságoknak pedig fel kell készülniük az áldozatok feljelentéseinek tisztelettel, tapintattal, szakértelemmel és megkülönböztetésmentes módon történő megválaszolására. Ennek eredményeként nőhet az áldozatoknak a tagállamok büntető igazságszolgáltatási rendszerébe vetett bizalma, és csökkenhet a fel nem jelentett bűncselekmények száma. Az áldozatok bűncselekményekkel kapcsolatos feljelentéseit nagy valószínűséggel fogadó gyakorlati szakembereket a bűncselekmények feljelentésének megkönnyítése érdekében megfelelően ki kell képezni, valamint a harmadik fél – beleértve a civil társadalmi szervezeteket is – általi feljelentést lehetővé tevő intézkedéseket kell bevezetni. Lehetővé kell tenni a kommunikációs technológia, mint például az e-mail, a videofelvétel vagy a feljelentés megtételére alkalmazható online kitölthető elektronikus formanyomtatványok alkalmazását.
- (64) Az ezen irányelvben meghatározott jogok terén történő hatékony szakpolitikai döntéshozatalnak egyik alapvető eleme a rendszeres és megfelelő statisztikai adatgyűjtés. Az irányelv alkalmazásának értékelését megkönnyítendő, a tagállamoknak közölniük kell a Bizottsággal a bűncselekmények áldozataira vonatkozó nemzeti eljárások alkalmazásával kapcsolatos releváns statisztikai adatokat, beleértve legalább a feljelentett bűncselekmények számát és típusát, valamint amennyiben ezek az adatok ismertek és rendelkezésre állnak, az áldozatok számát, életkorát és nemét. A releváns statisztikai adatok magukban foglalhatják az igazságügyi hatóságok és a bűnüldöző szervek által rögzített adatokat, valamint lehetőség szerint az egészségügyi és a szociális jóléti szolgálatok, az állami, illetve a nem kormányzati áldozatsegítő vagy helyreállító igazságszolgáltatási szolgálatok, és egyéb, bűncselekmények áldozataival foglalkozó szervezetek által összeállított adminisztratív adatokat egyaránt. Az igazságügyi adatok kiterjedhetnek a feljelentett bűncselekményre vonatkozó információkra, a nyomozás tárgyát képező ügyek számára, valamint azon személyek számára, akik ellen vádat emeltek, és akiket elítéltek. A szolgáltatásalapú adminisztratív adatok lehetőség szerint magukban foglalhatnak arra vonatkozó adatokat, hogy az áldozatok miként veszik igénybe a kormányzati szervek, illetve az állami és magán segítő szervezetek által nyújtott szolgáltatásokat, így például azt, hogy a rendőrség hány esetben irányított áldozatokat áldozatsegítő szolgálatokhoz, hány áldozat kérelmezett, és hány áldozat részesült vagy nem részesült segítségben vagy helyreállító igazságszolgáltatásban.
- (65) Ezen irányelv célja a 2001/220/IB kerethatározat rendelkezéseinek módosítása és kiterjesztése. Mivel nagyszámú és lényeges módosítást kell végezni, az egyértelműség érdekében az említett kerethatározatot teljes egészében fel kell váltani az ezen irányelv elfogadásában részt vevő tagállamok vonatkozásában.

(66) Ezen irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat, és megfelel az Európai Unió Alapjogi Chartája által elismert elveknek. Elő kívánja mozdítani különösen az emberi méltósághoz, az élethez, a testi és szellemi sérthetlenséghez, a szabadsághoz és biztonsághoz való jogot, a magán- és a családi élet tiszteletben tartását, a tulajdonhoz való jogot, a megkülönböztetésmentesség elvét, a nők és férfiak közötti egyenlőség elvét, továbbá a gyermekek, az idősek és a fogyatékkal élő személyek jogait, valamint a tisztességes eljárásához való jogot.

(67) Mivel ezen irányelv célját, nevezetesen a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapítását a tagállamok nem tudják kielégítően megvalósítani, és ezért az irányelv léptéke és lehetséges hatásai miatt az uniós szinten jobban megvalósítható, az Unió intézkedéseket hozhat az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 5. cikkében foglalt szubsidiaritás elvének megfelelően. Az említett cikkben foglalt arányosság elvének megfelelően ez az irányelv nem lépi túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket.

(68) Az ezen irányelv végrehajtása során feldolgozott személyes adatokat a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés keretében feldolgozott személyes adatok védelméről szóló, 2008. november 27-i 2008/977/IB tanácsi kerethatározatnak⁽¹⁾, valamint az Európa Tanácsnak az egyének személyes adataik gépi feldolgozása során való védelméről szóló, 1981. január 28-i – valamennyi tagállam által megerősített – egyezményében megállapított elveknek megfelelő védelemben kell részesíteni.

(69) Ezen irányelv nem érinti az áldozatok meghatározott kategóriáinak, például az emberkereskedelem, valamint a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia áldozatainak sajátos szükségleteit célzottabban kezelő egyéb uniós jogi aktusokban foglalt, messzebbre mutató rendelkezéseket.

(70) Az EUSZ-hez és az EUMSZ-hez csatolt, az Egyesült Királyságnak és Írországnak a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében fennálló helyzetéről szóló 21. jegyzőkönyv 3. cikkével összhangban e tagállamok bejelentették, hogy részt kívánnak venni ennek az irányelvnek az elfogadásában és alkalmazásában.

(71) Az EUSZ-hez és az EUMSZ-hez csatolt, Dánia helyzetéről szóló 22. jegyzőkönyv 1. és 2. cikkével összhangban Dánia nem vesz részt ennek az irányelvnek az elfogadásában, az rá nézve nem kötelező és nem alkalmazandó.

(72) Az európai adatvédelmi biztos a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása

tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 2000. december 18-i 45/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽²⁾ 41. cikkének (2) bekezdése alapján 2011. október 17-én véleményt⁽³⁾ fogalmazott meg,

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYELVET:

1. FEJEZET

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. cikk

Célkitűzések

(1) Ezen irányelv célja, hogy a bűncselekmények áldozatai megfelelő tájékoztatásban, támogatásban és védelemben részesüljenek, valamint képesek legyenek részt venni a büntetőeljárásban.

A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatokat elismerjék, és tisztelettel, tapintattal, személyre szabottan, szakértelemmel és megkülönböztetésmentes módon bánjanak velük minden alkalommal, amikor kapcsolatba kerülnek az áldozatsegítő és a helyreállító igazságszolgáltatási szolgálatokkal, vagy a büntetőeljárás keretében eljáró illetékes hatóságokkal. Az ezen irányelvben meghatározott jogok megkülönböztetésmentes módon – többek között a tartózkodásra való jogosultságuktól függetlenül – alkalmazandók az áldozatokra.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy ezen irányelv alkalmazása során – amennyiben az áldozat gyermek – elsődlegesen a gyermek mindenek felett álló érdekét vegyék figyelembe, amelyet pedig egyéni alapon értékeljenek. Gyermekközpontú szemléletnek kell érvényesülnie a gyermek életkorának, érettségének, valamint véleményének, szükségleteinek és aggályainak megfelelő figyelembevételével. A gyermeket és adott esetben a szülői felügyeleti jogot gyakorló személyt vagy a gyermek más törvényes képviselőjét tájékoztatni kell azokról az intézkedésekről vagy jogokról, amelyek középpontjában kifejezetten a gyermek áll.

2. cikk

Fogalom meghatározások

(1) Ezen irányelv alkalmazásában:

a) „áldozat”:

i. olyan természetes személy, aki közvetlenül bűncselekmény következtében sérelmet szenvedett – ideértve a fizikai, szellemi vagy érzelmi sérülést, vagy gazdasági hátrányt;

ii. a közvetlenül bűncselekmény következtében életét vesztett személy családtagjai, akik e személy elhalálása folytán sérelmet szenvedtek;

⁽¹⁾ HL L 350., 2008.12.30., 60. o.

⁽²⁾ HL L 8., 2001.1.12., 1. o.

⁽³⁾ HL C 35., 2012.2.9., 10. o.

- b) „családtagok”: a házastárs, az áldozattal közös háztartásban, szilárd és tartós alapon, elkötelezett, bensőséges kapcsolatban élő személy, az egyenes ági hozzátartozók, a testvérek, valamint az áldozat által eltartott személyek;
- c) „gyermek”: minden 18. életévét be nem töltött személy;
- d) „helyreállító igazságszolgáltatás”: bármely olyan eljárás, amelynek keretében az áldozat és az elkövető – önkéntes beleegyezésük esetén – pártatlan harmadik fél segítségével aktívan részt vehet a bűncselekmény kapcsán felmerülő kérdések rendezésében.

(2) A tagállamok eljárásokat alakíthatnak ki abból a célból, hogy:

- a) az egyes esetek sajátos körülményeinek figyelembevételével mellett korlátozzák azoknak a családtagoknak a számát, akik élhetnek az ezen irányelvben meghatározott jogokkal; továbbá hogy
- b) az (1) bekezdés a) pontjának ii. alpontja tekintetében meghatározzák, hogy mely családtagoknak van elsőbbsége az ezen irányelvben meghatározott jogok gyakorlása tekintetében.

2. FEJEZET

TÁJÉKOZTATÁS ÉS TÁMOGATÁS NYÚJTÁSA

3. cikk

A megértéshez és a megértetéshez való jog

(1) A tagállamok megfelelő intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy segítsék az áldozatokat abban, hogy az illetékes hatósággal való első kapcsolatfelvételtől kezdve és az azzal való további szükséges érintkezések során mindent megértsenek és megértessék magukat, beleértve az említett hatóság által nyújtott tájékoztatást is.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatokkal folytatott szóbeli vagy írásbeli kommunikáció egyszerű és közérthető nyelven történjen. Az ilyen kommunikáció során figyelembe kell venni az áldozat személyes jellemzőit, beleértve az olyan fogyatékossgot is, amely befolyásolhatja a megértési képességet vagy azt a képességet, hogy megértesse magát.

(3) Kivéve, ha ellentétes az áldozat érdekeivel, vagy ha veszélyeztetné az eljárás lefolyását, a tagállamok lehetővé teszik az áldozatok számára, hogy egy általuk választott személy elkísérje őket az illetékes hatósággal való első kapcsolatfelvételre, amennyiben az áldozatnak a bűncselekmény hatása miatt segítségre van szüksége a megértéshez vagy a megértetéshez.

4. cikk

Az illetékes hatósággal való első kapcsolatfelvételtől kezdve történő tájékoztatáshoz való jog

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatoknak az illetékes hatósággal való első kapcsolatfelvételtől kezdve, indokolatlan késedelem nélkül megadják az alábbi tájékoztatást annak érdekében, hogy az áldozatok élhessenek az ezen irányelvben meghatározott jogokkal:

- a) az általuk igénybe vehető támogatás fajtája, valamint az, hogy azt kitől kérhetik, beleértve adott esetben az orvosi segítség, a szaksegítség – ideértve a pszichológiai segítséget is – és az alternatív elhelyezés igénybevételével kapcsolatos alapvető információkat is;
- b) a bűncselekménnyel kapcsolatos feljelentés megtételére szolgáló eljárások, és az ilyen eljárásokkal kapcsolatos szerepük;
- c) a védelemben való részesülés módja és feltételei, ideértve a védelmi intézkedéseket is;
- d) a jogi tanácsadás, a jogi segítségnyújtás és bármely egyéb tanácsadás igénybevételének módja és feltételei;
- e) a kárenyhítés igénybevételének módja és feltételei;
- f) a tolmácsolásra és fordításra való jogosultság módja és feltételei;
- g) amennyiben a tartózkodási helyük a bűncselekmény elkövetési helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban van, azon különleges intézkedések, eljárások vagy szabályok, amelyek az illetékes hatósággal való első kapcsolatfelvétel helye szerinti tagállamban érdekeik védelmére rendelkezésükre állnak;
- h) panasztételre rendelkezésre álló eljárások, amennyiben a büntetőeljárás keretében eljáró illetékes hatóság a jogaikat megsérti;
- i) elérhetőségek az ügyükkel kapcsolatos kommunikációhoz;
- j) a rendelkezésre álló helyreállító igazságszolgáltatási szolgáltatások;
- k) a büntetőeljárásban való részvételük következtében felmerült költségeik megtérítésének módja és feltételei.

(2) Az (1) bekezdésben említett tájékoztatás mértéke és részletessége az áldozat sajátos szükségleteitől és személyes körülményeitől, valamint a bűncselekmény típusától vagy természetétől függően változhat. A büntetőeljárás későbbi szakaszában további részletek is megadhatók az áldozat szükségleteitől és ezen részleteknek az eljárás egyes szakaszaiban való relevanciájától függően.

5. cikk

Az áldozatok jogai a feljelentés megtételekor

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatok a valamely tagállam illetékes hatóságához általuk megtett hivatalos feljelentésükről az adott bűncselekmény alapvető elemeit feltüntető írásos igazolást kapjanak.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy azon áldozatok, akik bűncselekmény miatt feljelentést kívánnak tenni, azonban nem értik vagy nem beszélnek az illetékes hatóság nyelvét, egy általuk értett nyelven vagy a szükséges nyelvi segítség igénybevételével megtehessek a feljelentést.

(3) A tagállamok biztosítják, hogy azon áldozatok, akik nem értik vagy nem beszélnek az illetékes hatóság nyelvét, egy általuk értett nyelven kérésükre térítésmentesen megkapják az (1) bekezdésben előírt, a feljelentésükről készített írásos igazolás fordítását.

6. cikk

Az ügygel kapcsolatos tájékoztatáshoz való jog

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatokat indokolatlan késedelem nélkül tájékoztassák arról a jogukról, hogy megkaphatják az áldozat által elszenvedett bűncselekménnyel kapcsolatban tett feljelentés következtében indult büntetőeljárásra vonatkozó alábbi információkat, valamint azt, hogy kérelemre megkapják ezen információkat:

- a) a nyomozás folytatását elutasító vagy azt megszüntető határozat, illetőleg az ügyésznek azon döntése, miszerint nem emel vádat;
- b) a tárgyalás helye és ideje, valamint az elkövetővel szembeni vád természetét.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatokat az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepükkel összhangban indokolatlan késedelem nélkül tájékoztassák arról a jogukról, hogy megkaphatják az általuk elszenvedett bűncselekménnyel kapcsolatban tett feljelentés következtében indult büntetőeljárásra vonatkozó alábbi információkat, valamint azt, hogy kérelemre megkapják ezen információkat:

- a) a tárgyalás során hozott bármely jogerős bírósági ítélet;
- b) olyan információk, amelyekből az áldozat értesülhet a büntetőeljárás állásáról, kivéve az olyan kivételes eseteket, amikor az ilyen tájékoztatás az ügy megfelelő lefolytatását hátrányosan befolyásolhatja.

(3) Az (1) bekezdés a) pontja és a (2) bekezdés a) pontja alapján szolgáltatott információknak tartalmazniuk kell az érintett határozat indokolását vagy az indokolásnak egy rövid összefoglalását, kivéve az esküdtszéki határozatokat vagy olyan határozatokat, ahol az indokolás titkos, amely esetekben az indokolást a nemzeti jog értelmében nem közlik.

(4) Az illetékes hatóságot köti az áldozat arra vonatkozó kívánsága, hogy akar-e tájékoztatásban részesülni vagy sem, kivéve, ha az áldozatnak a büntetőeljárásban való aktív részvételre való jogosultsága okán a tájékoztatás kötelező. A tagállamok lehetővé teszik, hogy az áldozatok bármikor megváltoztassák kívánságukat, és ezt figyelembe is veszik.

(5) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatoknak lehetőségük legyen indokolatlan késedelem nélkül értesítést kapni arról, ha az őket érintő bűncselekmények miatt előzetes letartóztatásban levő, terhelt vagy elítélt személyt szabadon bocsátották, vagy az az őrizetből megszökött. Emellett a tagállamok biztosítják, hogy az elkövető szabadon bocsátása vagy szökése esetén az áldozatokat tájékoztassák a védelmük érdekében hozott valamennyi releváns intézkedésről.

(6) Az áldozatokat kérelemre az (5) bekezdésben előírt tájékoztatásban kell részesíteni, legalább azokban az esetekben, amikor sérelem veszélyének vagy azonosított kockázatának vannak kitéve, kivéve, ha az értesítés miatt az elkövető lenne kitéve sérelem azonosított kockázatának.

7. cikk

A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog

(1) A tagállamok biztosítják, hogy azon áldozatok, akik nem értik vagy nem beszélnek az adott büntetőeljárás során használt nyelvet, az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben a büntetőeljárásban betöltött szerepükkel összhangban – legalább az áldozatoknak a büntetőeljárás során a nyomozó és az igazságügyi hatóságok előtti kihallgatása során, beleértve a rendőrségi kihallgatást is – kérelemre térítésmentesen tolmácsolást vehessenek igénybe, továbbá hogy a bírósági tárgyaláson és szükséges közbenső meghallgatásokon való aktív részvételük céljából tolmácsolást biztosítsanak számukra.

(2) A védekezéshez való jog sérelme nélkül és az igazságszolgáltatási mérlegelési jogkör szabályaival összhangban kommunikációs technológia, úgymint videokonferencia, telefon vagy internet is alkalmazható, kivéve, ha a tolmács fizikai jelenlétére szükség van ahhoz, hogy az áldozatok megfelelően élhessenek a jogaikkal vagy megértsék az eljárást.

(3) A tagállamok biztosítják, hogy azon áldozatok, akik nem értik vagy nem beszélnek az adott büntetőeljárás során használt nyelvet, az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben a büntetőeljárásban betöltött szerepükkel összhangban kérelemre térítésmentesen megkapják a büntetőeljárás során a jogaik gyakorlásához elengedhetetlen információknak egy általuk értett nyelven készült fordítását, amennyiben az ilyen információkat az áldozatok rendelkezésére bocsátják. Az ilyen információk fordítása legalább az alábbiakat foglalja magában: az áldozat által elszenvedett bűncselekménnyel kapcsolatos büntetőeljárás megszűnését eredményező bármely határozat, és az áldozat kérelmére e határozat indokolása, vagy a határozat indoklásának rövid összefoglalása, kivéve az esküdtszéki határozatokat vagy olyan határozatokat, ahol az indokolás titkos, amely esetekben az indokolást a nemzeti jog értelmében nem közlik.

(4) A tagállamok biztosítják, hogy azon áldozatok, akik a 6. cikk (1) bekezdésének b) pontjával összhangban jogosultak tájékoztatást kapni a tárgyalás helyéről és idejéről, és akik nem értik az illetékes hatóság nyelvét, kérelemre megkapják annak a tájékoztatásnak a fordítását, amelyre jogosultak.

(5) Az áldozatok indokolással ellátott kérelmet nyújthatnak be abból a célból, hogy egy adott iratot lényegesnek minősítsenek. Nem kötelező a lényeges iratok azon részeinek lefordítása, amelyek nem relevánsak annak lehetővé tétele szempontjából, hogy az áldozatok aktívan részt vehessenek a büntetőeljárásban.

(6) Az (1) és (3) bekezdéstől eltérően az írásbeli fordítás helyett a lényeges iratok szóbeli fordítása vagy szóbeli összefoglalása is biztosítható, azzal a feltétellel, hogy az ilyen szóbeli fordítás vagy szóbeli összefoglalás nem sérti az eljárás tisztességességét.

(7) A tagállamok biztosítják, hogy az illetékes hatóság felmérje, hogy az áldozatnak szüksége van-e az (1) és a (3) bekezdésben foglaltak szerinti tolmácsolásra vagy fordításra. Az áldozatok fellebbezhetnek a tolmácsolás vagy fordítás megtagadásáról szóló határozat ellen. Az ilyen fellebbezésre vonatkozó eljárási szabályokat a nemzeti jog határozza meg.

(8) A tolmácsolás és fordítás, továbbá az e cikk szerinti, a tolmácsolás vagy fordítás megtagadásáról szóló határozat elleni fellebbezés bármely elbírálása nem járhat a büntetőeljárás indokolatlan elhúzóásával.

8. cikk

Az áldozatsegítő szolgáltatások igénybevételének joga

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatok – szükségleteiknek megfelelően – térítésmentesen igénybe vehessék a bizalmasan működő, a büntetőeljárást megelőzően, annak folyamán és azt követően megfelelő ideig az áldozatok érdekében eljáró áldozatsegítő szolgáltatásokat. A családtagok a szükségleteiknek és az áldozattal szemben elkövetett bűncselekmény következtében elszenvedett sérelem mértékének megfelelően vehetik igénybe az áldozatsegítő szolgáltatásokat.

(2) A tagállamok elősegítik, hogy a feljelentést átvevő illetékes hatóság és az egyéb érintett szervek az áldozatokat az áldozatsegítő szolgálatokhoz irányítsák.

(3) A tagállamok intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy térítésmentesen és bizalmasan működő segítő szakszolgálatokat hozzanak létre az általános áldozatsegítő szolgálatokon

túl vagy azok szerves részeként, illetőleg hogy az áldozatsegítő szervezetek ilyen szaksegítséget nyújtó, már létező szakosított szervekhez fordulhassanak. Az áldozatok a sajátos szükségleteiknek megfelelően vehetik igénybe az ilyen szolgáltatásokat, a családtagok pedig a sajátos szükségleteiknek és az áldozattal szemben elkövetett bűncselekmény következtében elszenvedett sérelem mértékének megfelelően vehetik igénybe azokat.

(4) Az áldozatsegítő szolgálatok és a segítő szakszolgálatok állami vagy nem kormányzati szervezetként hozhatók létre és szakmai vagy önkéntes alapon is szerveződhetnek.

(5) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatsegítő szolgáltatások igénybevételének lehetőségét ne tegyék függővé attól, hogy az áldozat a bűncselekmény tekintetében valamely illetékes hatóságnál hivatalos feljelentést tegyen.

9. cikk

Az áldozatsegítő szolgálatok által biztosított támogatás

(1) Az áldozatsegítő szolgálatok a 8. cikk (1) bekezdésében foglaltak szerint legalább az alábbiakat biztosítják:

- a) az áldozatok jogainak gyakorlásával kapcsolatos információk, tanácsadás és támogatás, beleértve a bűncselekmények miatti nemzeti kárenyhítési rendszerekhez való hozzáférésre, valamint a büntetőeljárás során játszott szerepükre vonatkozó tájékoztatást, így a tárgyaláson való részvétellel történő felkészítést;
- b) a helyben működő releváns segítő szakszolgálatokról való tájékoztatás, és az azokhoz történő közvetlen irányítás;
- c) érzelmi és – ha rendelkezésre áll – pszichológiai segítségnyújtás;
- d) a bűncselekmény miatt felmerült pénzügyi és gyakorlati kérdésekre vonatkozó tanácsadás;
- e) a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés, valamint a megtorlás veszélyével, illetve ezek megelőzésével kapcsolatos tanácsadás, kivéve, ha más köz- vagy magánszolgálatok már nyújtanak ilyet.

(2) A tagállamok arra ösztönzik az áldozatsegítő szolgálatokat, hogy fordítsanak külön figyelmet azon áldozatok sajátos szükségleteire, akik a bűncselekmény súlya folytán jelentős sérelmet szenvedtek.

(3) Kivéve, ha más köz- vagy magánszolgálatok által már biztosított, a 8. cikk (3) bekezdésében említett segítő szakszolgálatok legalább az alábbiakat alakítják ki és biztosítják:

- a) menedéketnyújtó vagy egyéb megfelelő ideiglenes elhelyezés azon áldozatok számára, akiknek a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés, valamint a megtorlás közvetlen veszélye miatt biztonságos helyre van szükségük;
- b) célzott és integrált segítség – többek között traumakezelés és tanácsadás – az olyan sajátos szükségletekkel rendelkező áldozatok számára, mint például a szexuális erőszak, a nemi alapú erőszak és a hozzátartozók közötti erőszak áldozatai.

3. FEJEZET

A BÜNTETŐELJÁRÁSBAN VALÓ RÉSZVÉTEL

10. cikk

A meghallgatáshoz való jog

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatokat meghallgathassák és bizonyítékot szolgáltatathassanak a büntetőeljárás során. A gyermek áldozat meghallgatásakor kellően figyelembe kell venni a gyermek életkorát és érettségét.

(2) A büntetőeljárás során az áldozatok meghallgatására és a bizonyítékok szolgáltatására vonatkozó eljárási szabályokat a nemzeti jog határozza meg.

11. cikk

Az eljárás megszűnését eredményező határozat esetén igénybe vehető jogok

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatoknak – az áldozatoknak az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepével összhangban – joguk legyen kérni az eljárás megszűnését eredményező határozat felülvizsgálatát. Az e felülvizsgálatra vonatkozó eljárási szabályokat a nemzeti jog határozza meg.

(2) Amennyiben az áldozatnak az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepét a nemzeti jog értelmében csak azt követően határozzák meg, hogy az elkövető büntetőeljárás alá vonásáról határozat született, a tagállamok biztosítják, hogy legalább a súlyos bűncselekmények áldozatainak joguk legyen kérni az eljárás megszűnését eredményező határozat felülvizsgálatát. Az e felülvizsgálatra vonatkozó eljárási szabályokat a nemzeti jog határozza meg.

(3) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatokat indokolatlan késedelem nélkül tájékoztassák arról a jogukról, hogy kérelemre elegendő tájékoztatást kaphassanak annak eldöntéséhez, hogy kérjék-e az eljárás megszűnését eredményező határozat felülvizsgálatát.

(4) Amennyiben az eljárás megszűnését eredményező határozatot a legmagasabb szintű ügyészi hatóság hozta, amelynek határozatai a nemzeti jog szerint nem vizsgálhatók felül, a felülvizsgálatot ugyanezen hatóság végezheti el.

(5) Az (1), (3) és (4) bekezdés nem alkalmazandó az eljárás megszűnését eredményező olyan ügyészi határozatokra, amelyek peren kívüli vitarendezést eredményeznek, amennyiben a nemzeti jog rendelkezik erről.

12. cikk

A helyreállító igazságszolgáltatási szolgáltatások keretében igénybe vehető biztosítékokhoz való jog

(1) A tagállamok bármely helyreállító igazságszolgáltatási szolgáltatás nyújtásakor az áldozatoknak a másodlagos és ismételt áldozattá válással, a megfélemlítéssel, valamint a megtorlással szembeni védelmét biztosító intézkedéseket hoznak. Az említett intézkedéseknek biztosítaniuk kell, hogy a helyreállító igazságszolgáltatási eljárásban való részvétel mellett döntő áldozat biztonságos és hozzáértő helyreállító igazságszolgáltatási szolgáltatásokat vehessen igénybe legalább az alábbi feltételekkel:

a) helyreállító igazságszolgáltatási szolgáltatások kizárólag az áldozat érdekében, a biztonsági szempontokra is figyelemmel, és az áldozat szabad és tájékoztatáson alapuló beleegyezése alapján alkalmazzák, amely bármikor visszavonható;

b) a helyreállító igazságszolgáltatási eljárásban való részvételhez történő hozzájárulását megelőzően teljes körű és pártatlan tájékoztatást adnak az áldozatnak az eljárásról és annak lehetséges eredményeiről, valamint tájékoztatják az esetleges megállapodás végrehajtásának felülvizsgálatairól;

c) az elkövető elismerte az alapvető tényállást;

d) megállapodást csak önkéntesen lehet elérni, és az figyelembe vehető bármely további büntetőeljárás során;

e) a helyreállító igazságszolgáltatási eljárások során folytatott nem nyilvános megbeszélések titkosak, és azokat utólag sem hozzák nyilvánosságra, kivéve, ha a felek abban állapodnak meg, vagy ha jelentős közérdek miatt a nemzeti jog így rendelkezik.

(2) A tagállamok megfelelően elősegítik ezen ügyeknek a helyreállító igazságszolgáltatási szolgálatok elé utalását, többek között úgy, hogy a helyreállító igazságszolgáltatási szolgálatok elé utalás feltételeire vonatkozóan eljárásokat vagy iránymutatásokat dolgoznak ki.

13. cikk

A jogi segítségnyújtáshoz való jog

A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatok jogi segítségnyújtáshoz jussanak, amennyiben a büntetőeljárásban részt vevő személy jogállásával rendelkeznek. A jogi segítségnyújtásnak az áldozatok általi igénybevételére vonatkozó feltételeit vagy eljárási szabályait a nemzeti jog határozza meg.

14. cikk

A költségtérítéshez való jog

A tagállamok a büntetőeljárásban részt vevő áldozatok számára az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepükkel összhangban biztosítják a büntetőeljárásban való aktív részvételük következtében felmerült költségeik megtérítésének lehetőségét. A költségtérítésnek az áldozatok általi igénybevételeire vonatkozó feltételeit vagy eljárási szabályait a nemzeti jog határozza meg.

15. cikk

A vagyontárgyak visszaszolgáltatásához való jog

A tagállamok biztosítják, hogy valamely illetékes hatóság határozata nyomán a büntetőeljárás során lefoglalt, visszaszolgáltatható vagyontárgyakat haladéktalanul visszaszolgáltassák az áldozatnak, kivéve, ha a visszaszolgáltatás mellőzését a büntetőeljárással összefüggő ok indokolja. Az ilyen vagyontárgyaknak az áldozatok részére történő visszaszolgáltatására vonatkozó feltételeket vagy eljárási szabályokat a nemzeti jog határozza meg.

16. cikk

Az elkövető által nyújtandó kártérítésről a büntetőeljárás keretében történő döntéshez való jog

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatok érvényt szerezhessenek azon joguknak, hogy a büntetőeljárás keretein és ésszerű határidőn belül határozat szülessen az elkövető által az áldozat részére nyújtandó kártérítés tárgyában, kivéve, ha a nemzeti jog értelmében az ilyen határozatot más jogi eljárás keretében kell meghozni.

(2) A tagállamok ösztönzik az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy az elkövetőket az áldozatot megillető megfelelő kártérítés nyújtására készítsék.

17. cikk

A más tagállamban tartózkodási hellyel rendelkező áldozatok jogai

(1) A tagállamok biztosítják, hogy illetékes hatóságai megtehessek a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy – különösen az eljárás megszervezésével kapcsolatosan – minél kisebb nehézséget okozzon, ha az áldozat tartózkodási helye a bűncselekmény elkövetési helyétől eltérő tagállamban található. Ennek érdekében a bűncselekmény elkövetésének helye szerinti tagállam hatóságai különösen az alábbi intézkedéseket tehetik:

- a) haladéktalanul felveszik az áldozat tanúvallomását a bűncselekmény miatt az illetékes hatóságnál tett feljelentést követően;
- b) a külföldi tartózkodási hellyel rendelkező áldozatok meghallgatása érdekében a lehető legszélesebb körben alkalmazzák az Európai Unió tagállamai között a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-i egyezménynek ⁽¹⁾ a videokonferenciára és a telefonos konferenciabeszélgetésre vonatkozó rendelkezéseit.

⁽¹⁾ HL C 197., 2000.7.12., 3. o.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy a lakóhelyüktől eltérő tagállamban bűncselekmény áldozatává vált személyek a lakóhelyük szerinti tagállam illetékes hatóságainál tehessenek feljelentést, amennyiben a bűncselekmény elkövetésének helye szerinti tagállamban nem tudták, vagy – az utóbbi tagállam nemzeti joga szerinti súlyos bűncselekmény esetében – nem kívánták azt megtenni.

(3) A tagállamok biztosítják, hogy az az illetékes hatóság, amelynél az áldozat feljelentést tesz, haladéktalanul továbbítsa azt azon tagállam illetékes hatóságához, ahol a bűncselekményt elkövették, amennyiben az a tagállam, ahol a feljelentést tették, az eljárás megindítására vonatkozó hatáskörét nem gyakorolta.

4. FEJEZET

AZ ÁLDOZATOK VÉDELME ÉS A SPECIFIKUS VÉDELMI SZÜKSÉGLETEKKEL RENDELKEZŐ ÁLDOZATOK ELISMERÉSE

18. cikk

Védelemhez való jog

A védekezéshez való jog sérelme nélkül a tagállamok biztosítják, hogy rendelkezésre álljanak azok az intézkedések, amelyek célja, hogy megvédjék az áldozatok és családtagjaik biztonságát a másodlagos és ismételt áldozattá válással, a megfélemlítéssel, valamint a megtorlással szemben, ideértve az áldozatok érzelmi vagy pszichés károsodásával szembeni védelmét, valamint méltóságuk megóvását a kihallgatásuk és vallomástételük során. Ezen intézkedések szükség esetén magukban foglalhatják a nemzeti jog által az áldozatok és családtagjaik fizikai védelmének biztosítása érdekében létrehozott eljárásokat is.

19. cikk

Az áldozat és az elkövető közötti kapcsolat elkerüléséhez való jog

(1) A tagállamok megteremtik az ahhoz szükséges feltételeket, hogy az áldozatok és – szükség esetén – családtagjaik ne kerülhessenek kapcsolatba az elkövetővel a büntetőeljárás lefolytatásának helyszínén, kivéve, ha ezt a büntetőeljárás megköveteli.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy az új bírósági épületekben az áldozatok elkülönített helyiségekben várakozhassanak.

20. cikk

Az áldozatok védelemhez való joga a nyomozás során

A védekezéshez való jog sérelme nélkül és az igazságszolgáltatási mérlegelési jogkör szabályaival összhangban, a tagállamok biztosítják, hogy a bűnügyi nyomozás során:

- a) az áldozatok kihallgatására a bűncselekmény miatt az illetékes hatósághoz intézett feljelentés megtételét követően indokolatlan késedelem nélkül sor kerüljön;
- b) minimálisan korlátozzák az áldozatok kihallgatásainak számát, és ezeket kizárólag akkor folytassák le, ha a bűnügyi nyomozás céljából feltétlenül szükségesek;

- c) az áldozatokat elkísérhesse jogi képviselőjük és egy általuk választott személy, kivéve, ha ezzel ellentétes, indokolással ellátott határozatot hoztak;
- d) az orvosi vizsgálatokat a minimálisra kell korlátozni, és azok kizárólag akkor végezhetőek el, ha azokra a büntetőeljárás célból feltétlenül szükség van.

21. cikk

A magánélet védelméhez való jog

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az illetékes hatóságok a büntetőeljárás során megfelelő intézkedéseket hozhassanak az áldozatok és családtagjaik magánéletének – többek között az áldozatnak a 22. cikk szerint előírt egyéni értékelés keretében figyelembe vett személyes jellemzőknek – és képmásának védelme céljából. A tagállamok emellett biztosítják, hogy az illetékes hatóságok minden olyan jogszerű intézkedést hozhassanak az olyan információk nyilvánosságra kerülésének megakadályozása érdekében, amelyek alapján a gyermek áldozatok azonosíthatók lennének.

(2) Az áldozatok magánéletének, személyi sérthetlenségének és személyes adatainak védelme érdekében a tagállamok a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadságának, valamint a média szabadságának és pluralitásának tiszteletben tartása mellett – önszabályozó intézkedések alkalmazására ösztönözik a médiát.

22. cikk

Az áldozatok egyéni értékelése specifikus védelmi szükségleteik meghatározása érdekében

(1) A tagállamok biztosítják, hogy a nemzeti eljárásokkal összhangban az áldozatokra vonatkozóan megfelelő időben egyéni értékelés készüljön a specifikus védelmi szükségleteik meghatározása és annak megállapítása céljából, hogy a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés és a megtorlás különös kockázatának való kitettségük miatt vonatkoznak-e rájuk a 23. és 24. cikkben foglalt, a büntetőeljárás során alkalmazandó különleges intézkedések, és ha igen, milyen mértékben.

(2) Az egyéni értékelés során különösen az alábbiakat kell figyelembe venni:

- a) az áldozat személyes jellemzői;
- b) a bűncselekmény típusa vagy természete; továbbá
- c) a bűncselekmény körülményei.

(3) Az egyéni értékelés keretében különös figyelmet kell fordítani azon áldozatokra, akik a bűncselekmény súlya folytán jelentős sérelmet szenvedtek; azon áldozatokra, ahol az őket érintő bűncselekményt előítéleten vagy megkülönböztetésen alapuló indítékkal követték el, és amely különösen személyes jellemzőikhez köthető; azon áldozatokra, akik az elkövetőhöz fűződő kapcsolatuk vagy a tőle való függőségük okán

különösen veszélyeztetettek. Ezzel összefüggésben kellően tekintetbe kell venni a terrorizmus, a szervezett bűnözés, az emberkereskedelem, a nemi alapú erőszak, a hozzátartozók közötti erőszak, a szexuális erőszak vagy a szexuális kizsákmányolás és a gyűlölet-bűncselekmények áldozatait, valamint a fogyatékossgal élő áldozatokat.

(4) Ezen irányelv alkalmazásában a gyermek áldozatokról a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés és a megtorlás kockázata miatti sérülékenységük okán vélelmezni kell, hogy specifikus védelmi szükségleteik vannak. A gyermek áldozatok esetében e cikk (1) bekezdése szerinti egyéni értékelést kell elvégezni annak megállapítása céljából, hogy vonatkoznak-e rájuk a 23. és 24. cikkben foglalt különleges intézkedések, és ha igen, milyen mértékben.

(5) Az egyéni értékelés terjedelme hozzáigazítható a bűncselekmény súlyához, valamint az áldozatok által elszenvedett nyilvánvaló sérelem mértékéhez.

(6) Az egyéni értékeléseket az áldozatok szoros bevonásával kell elvégezni, aminek során figyelembe kell venni a kívánságait, beleértve azt is, ha nem kívánják a 23. és 24. cikk szerinti különleges intézkedéseket igénybe venni.

(7) Az egyéni értékelés alapjául szolgáló körülmények jelentős mértékű megváltozása esetén a tagállamok biztosítják, hogy az egyéni értékelést a büntetőeljárás során aktualizálják.

23. cikk

A specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok védelméhez való joga a büntetőeljárás során

(1) A védekezéshez való jog sérelme nélkül és az igazságszolgáltatási mérlegelési jogkör szabályaival összhangban, a tagállamok biztosítják, hogy a specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok, akik a 22. cikk (1) bekezdése szerinti egyéni értékelés eredményeként meghatározott különleges intézkedéseket vehetnek igénybe, igénybe vehessék az e cikk (2) és (3) bekezdésében megállapított intézkedéseket. Az egyéni értékelést követően tervezett különleges intézkedést nem kell biztosítani abban az esetben, ha az operatív vagy gyakorlati kényszerítő körülmények alapján lehetetlen, vagy ha az áldozat kihallgatására sürgős szükség van, és ennek elmulasztása sérelmet okozhat az áldozatnak vagy egy másik személynek, illetőleg veszélyeztetheti az eljárás menetét.

(2) A bűnügyi nyomozások során a következő különleges intézkedéseket kell biztosítani a 22. cikk (1) bekezdésével összhangban meghatározott, specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok számára:

- a) az áldozat kihallgatását az e célra kialakított vagy átalakított helyiségekben végzik;
- b) az áldozat kihallgatását erre kiképzett szakemberek révén vagy azok segítségével végzik;

- c) az áldozat valamennyi kihallgatását ugyanazon személyek végzik, kivéve, ha ez ellentétes a hatékony igazságszolgáltatással;
- d) a szexuális erőszak, a nemi alapú erőszak és a hozzátartozók közötti erőszak áldozatainak valamennyi kihallgatását – kivéve, ha azt ügyész vagy bíró végzi – az áldozattal azonos nemű személy végzi, ha az áldozat úgy kívánja, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti a büntetőeljárást.

(3) A bírósági eljárások során az alábbi intézkedéseket kell biztosítani a 22. cikk (1) bekezdésével összhangban meghatározott, specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok számára:

- a) olyan intézkedések, amelyeknek célja a tanúvallomás során az áldozat és az elkövető közötti vizuális kapcsolat elkerülése, például a bizonyítékok szolgáltatása során is, megfelelő módszerek alkalmazásával, beleértve a megfelelő kommunikációs technológia alkalmazását is;
- b) olyan intézkedések, amelyeknek célja az áldozatok meghallgatása, anélkül, hogy jelen lennének a tárgyalóteremben, így különösen megfelelő kommunikációs technológiák felhasználása útján;
- c) olyan intézkedések, amelyeknek célja az áldozat magánéletére vonatkozó és a bűncselekményhez nem kapcsolódó szükségtelen kérdések mellőzése; továbbá
- d) olyan intézkedések, amelyeknek lehetővé teszik a tárgyalásnak a nyilvánosság kizárásával történő megtartását.

24. cikk

A gyermek áldozatok védelemhez való joga a büntetőeljárás során

- (1) A 23. cikkben megállapított intézkedéseken felül a tagállamok biztosítják, hogy amennyiben az áldozat gyermek,
- a) a bűnügyi nyomozás során a gyermek áldozat valamennyi kihallgatásáról audiovizuális felvétel készülhessen, és e rögzített kihallgatások bizonyítékként felhasználhatók legyenek a büntetőeljárás során;
- b) bűnügyi nyomozás és a per során az illetékes hatóságok – az áldozatoknak az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepével összhangban – speciális képviselőt nevezzenek ki a gyermek áldozat számára, amennyiben a nemzeti jognak megfelelően a szülői felügyeleti jogot gyakorló személyeket – a köztük és a gyermek áldozat közötti érdekellentét miatt – kizárták a gyermek áldozat képviselőtől, vagy amennyiben a gyermek áldozatnak nincs kísérője, illetve elszakadt a családjától;
- c) amennyiben a gyermek áldozat ügyvéd igénybevételére jogosult, a gyermek jogosult jogi tanácsadásra és a nevében eljáró

jogi képviselőhöz azokban az eljárásokban, amelyekben érdekellentét áll vagy állhat fenn a gyermek áldozat és a szülői felügyeleti jogot gyakorló személyek között.

Az első albekezdés a) pontja szerinti audiovizuális felvételekre és az azok felhasználására vonatkozó eljárási szabályokat a nemzeti jog határozza meg.

(2) Amennyiben az áldozat életkora bizonytalan, és okkal feltételezhető, hogy az áldozat gyermek, akkor ezen irányelv alkalmazásában az áldozat gyemekkoriágát vélelmezni kell.

5. FEJEZET

EGYÉB RENDELKEZÉSEK

25. cikk

A gyakorlati szakemberek képzése

(1) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatokkal várhatóan kapcsolatba kerülő tisztviselők, így a rendőrségi tisztviselők és bírósági alkalmazottak az áldozatokkal való kapcsolatuknak megfelelő szintű általános- és szakképzést kapjanak, annak érdekében, hogy növeljék az áldozatok szükségleteire fordított figyelmüket, továbbá pártatlanul, tisztelettel és szakértelemmel tudjanak velük bántani.

(2) A bírói függetlenségnek és az igazságszolgáltatási szervezet felépítésében az Unión belül fennálló különbségeknek a sérelme nélkül, a tagállamok felkérlik a büntetőeljárásokban részt vevő bírák és ügyészek képzéséért felelős személyeket, hogy tegyenek lehetővé általános és szakképzést is annak érdekében, hogy növeljék a bírácoknak és ügyészeknek az áldozatok szükségleteire fordított figyelmét.

(3) Az ügyvédi szakma függetlenségének kellő tiszteletben tartása mellett a tagállamok ajánlást fogalmaznak meg, miszerint az ügyvédek képzéséért felelős személyek tegyenek lehetővé általános- és szakképzést is, annak érdekében, hogy növeljék az ügyvédeknek az áldozatok szükségleteire fordított figyelmét.

(4) A tagállamok a közszolgálatokon keresztül vagy az áldozatsegítő szervezetek finanszírozása révén ösztönöznék azon kezdeményezésekre, amelyek célja, hogy az áldozatsegítő és helyreállító igazságszolgáltatási szolgáltatásokat nyújtó személyek az áldozatokkal való kapcsolatuknak megfelelő szintű képzést kapjanak, és betartsák azon szakmai előírásokat, amelyek célja annak biztosítása, hogy pártatlanul, tisztelettel és szakértelemmel nyújtsák az említett szolgáltatásokat.

(5) Az ellátandó feladatoknak, valamint a gyakorlati szakember és az áldozatok közötti kapcsolat természetének és szintjének megfelelően a képzésnek arra kell irányulnia, hogy a gyakorlati szakember képes legyen felismerni az áldozatokat, és tisztelettel, szakértelemmel és megkülönböztetésmentes módon bánjon velük.

26. cikk

A szolgálatok együttműködése és koordinációja

(1) A tagállamok meghozzák a megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy megkönnyítsék a tagállamok között azzal a céllal folytatott együttműködést, hogy javítsák az áldozatok lehetőségét, hogy éljenek az ezen irányelv, valamint a nemzeti jog értelmében őket megillető jogokkal. Az említett együttműködés célja legalább:

- a) a legjobb gyakorlatok cseréje;
- b) az egyedi esetekben folytatott konzultáció; továbbá
- c) az áldozatok jogaival közvetlenül összefüggő kérdésekkel foglalkozó európai hálózatok számára nyújtott támogatás.

(2) A tagállamok – többek között az interneten keresztül – megteszik a megfelelő intézkedéseket, amelyek célja az irányelvben rögzített jogokról való felvilágosítás, az áldozattá válás kockázatának csökkentése, továbbá az, hogy a lehető legkisebbre csökkentsék a bűncselekmény negatív hatását és a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés, valamint a megtorlás veszélyét, különösen az olyan veszélyeztetett csoportok megcélzásával, mint a gyermekek, illetőleg a nemi alapú erőszak és a hozzátartozók közötti erőszak áldozatai. Ezek az intézkedések magukban foglalhatnak tájékoztató és figyelemfelkeltő kampányokat, valamint kutatási és oktatási programokat, adott esetben az érintett civil társadalmi szervezetekkel és más érdekeltekkel együttműködésben.

6. FEJEZET

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

27. cikk

Átültetés a nemzeti jogba

(1) A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek 2015. november 16-ig megfeleljenek.

(2) Amikor a tagállamok elfogadják ezeket a rendelkezéseket, azokban hivatkozni kell erre az irányelvre, vagy azokhoz hivatalos kihirdetésük alkalmával ilyen hivatkozást kell fűzni. A hivatkozás módját a tagállamok határozzák meg.

28. cikk

Adatok és statisztikák szolgáltatása

A tagállamok legkésőbb 2017. november 16-ig, majd azt követően háromévente közlik a Bizottsággal azon rendelkezésre álló

adatokat, amelyek bemutatják, hogy az áldozatok hogyan és milyen mértékben élhetnek az ezen irányelvben meghatározott jogokkal.

29. cikk

Jelentés

A Bizottság 2017. november 16-ig – adott esetben a szükséges jogalkotási javaslatokkal együtt – jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, amelyben értékeli, hogy a tagállamok milyen mértékben tették meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy ezen irányelvnek megfeleljenek, beleértve a 8., 9. és 23. cikkben foglaltak szerint meghozott intézkedések ismertetését.

30. cikk

A 2001/220/IB kerethatározat felváltása

A 2001/220/IB kerethatározatot az ezen irányelv elfogadásában részt vevő tagállamok tekintetében fel kell váltani, a nemzeti jogba történő átültetésre vonatkozó határidővel kapcsolatos tagállami kötelezettségek érintése nélkül.

Az ezen irányelv elfogadásában részt vevő tagállamok tekintetében az említett kerethatározatra való hivatkozásokat az ezen irányelvre való hivatkozásként kell értelmezni.

31. cikk

Hatálybalépés

Ez az irányelv az Európai Unió Hivatalos Lapjában való kihirdetését követő napon lép hatályba.

32. cikk

Címzettek

Ennek az irányelvnek a Szerződésnek megfelelően a tagállamok a címzettjei.

Kelt Strasbourgban, 2012. október 25-én.

az Európai Parlament részéről

az elnök

M. SCHULZ

a Tanács részéről

az elnök

A. D. MAVROYIANNIS